No. 1292 Zaterdag 3 October 1908. 25ste Jaargang.

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire, Aruba en de Bovenwindsche eilanden per drie maanden fl. 2,— met vooruitbetaling.
Voor het Buitenland per jaar fl. 10,—
Afzonderlijke nummers fl. 0.15.
Prijs der Advertentiën van 1—7 regels f0,50, voor elken regel meer 7½ cts.

BUREAUX VAN DIT BLAD
REDACTIE: Waterkant, Otrabanda, No. 223
ADMINISTRATIE: Plein Concordia, No. 129, Pietermaai

Es Courant aki ta sali toer dia Sabra.
Su prijs di abonnement ta fl. 2,— pa tres luna, pagá padilanti.
Pa lugarnan foi Curaçao, Bonaire, Aruba, St. Martin (P. H.), St. Eustatius i Saba fl. 10,— pa anja.
Un numero sol fl. 0,15.
Anuncio di 1 te 7 regel f0,50, cada regel mas 7½ cts.

Curaçao, 2 October.

Hoe het Praatje in de wereld kwam.

We bedoelen het praatje, opgediept uit troebele Amerikaansche bronnen, dat Nederland weer bakzeil haalde en verder niets voor Curaçao wilde doen. Geen oorlogsschepen meer, geen vlootdemonstratie of blokkade, maar minnelijke schikking: arbitrage!

Dat officieel, bij de opening der Staten Generaal, allereerst van de vreedzame wijze van oplossing der quaestie werd gesproken, is geheel natuurlijk. Niet, dan nadat Castro hardnekkig blijft weigeren op redelijken grondslag met Nederland in onderhandeling te treden, kan tot geweld worden overgegaan. Zoolang Castro's onwil nog niet officieel gebleken is, mogen de officieele personen niet van iets anders spreken dan van vreedzame, minnelijke schikking, ook al is de Regeering ten volle overtuigd, dat ten slotte toch de wapens het geschil zullen moeten beslechten.

Men lette nu eens niet op de *woorden*, onder een diplomatiek kleed hun ware gedaante verbergend, maar op de *daden* der Regeering.

Voor onze oogen zien wij op Curaçao met spoed werken aan een radiografisch station, alle oorlogsschepen werden van draadlooze telegrafie voorzien.

Geeft het zuinige Nederland al dat geld uit, als het niet noodig is? En wanneer is een radiografische verbinding tusschen Curaçao en de oorlogsschepen noodzakelijk?

Een vloot demonstratie ligt wel degelijk in de plannen der Regeering.

De Amerikaansche Bladen meldden, dat er verder geen oorlogsschepen naar de West gezonden zullen worden, maar zij brachten daarmede slechts de halve waarheid over.

Het Vaderland leert ons de geheele waarheid kennen.

Van zeer bevoegde zijde verneemt „Het Vad." dat voorloopig geen andere schepen dan die, welke zich in, of op weg naar de West-Indische wateren bevinden, zullen worden uitgezonden.

De „Hertog Hendrik", welke bodem na aflossing door Hr. Ms. „de Ruyter" naar Nederland zal terugkeeren, zal, naar wij vernemen, nu „de Ruyter" eerst naar West-Indië vertrekt, op vroegeren datum repatrieeren en daarna buiten dienst worden gesteld. Het Nederlandsch eskader in Oost-Indië zal dan tijdelijk uit slechts 4 schepen bestaan."

In verschillende Bladen lazen wij:

Hr. Ms. *De Ruyter* vertrekt 26 Oct. naar de West. Hr. Ms. *Utrecht* eerst in December.

De Tijd schrijft:

„Met bijzondere belangstelling wordt dan ook, vooral in Marinekringen de openbaarmaking der gewisselde nota's tegemoet gezien, daar het opnieuw zenden van schepen naar de West en zulks zelfs in een betrekkelijk ver verwijderde toekomst, December a. s. nu juist niet wijst op een spoedige vredelievende oplossing van het geschil."

Men ziet het VOORLOOPIG zullen *geen andere* schepen gezonden worden, dan die reeds waren aangewezen.

De Ruyter vertrekt 26 October uit Nederland, in December zal H. M. *Utrecht* hier aankomen, wel ter vervanging van Harer Majesteits *Gelderland*, maar dit beteekent nog niet, dat onmiddelijk na aankomst der *Utrecht*, de *Gelderland* onze wateren zal verlaten.

Vroeger had men gesproken van een eskader van 7 à 9 schepen. Voorloopig blijft dit beperkt tot 4, in December tot 5. of 6.

Vergeten wij echter niet, dat de radiografische verbinding tusschen de schepen onderling en met den wal van Curaçao minstens één schip uitwint.

Met vertrouwen meenen wij de toekomst te mogen afwachten. Afdoende, naar wij hopen, zal thans de Venezolaansche quaestie worden geregeld.

Castro contra Curaçao.

II.

Waarom de doorvoerhandel op Curaçaa gedeeltelijk verliep.

Een geweldige slag aan den doorvoer van voor Venezuela bestemde goederen op dit eiland was, zooals gezegd, de herhaalde bemoeilijking van dien doorvoer door het Venezolaansche Gouvernement; waardoor een zeker wantrouwen is getreden bij kooplieden en stoomvaartmaatschappijen ten aanzien der geschiktheid dezer haven voor den doorvoer naar Venezuela. Dit wantrouwen werd nog versterkt, toen in 1907 de administrateur der douane van Maracaibo eene lang in onbruik geraakte bepaling der wet oprakelde en van de zeilschepen garantie vorderde voor rechten en boeten wegens het niet compleet leveren van op het manifest vermelde goederen. Bekend is, dat die waarborg in de Venezolaansche havens niet wordt geëischt van stoomvaartmaatschappijen, die Venezuela in hare vaste vaart hebben en dat dus alle stoomschepen, die deze haven aandoen en hier goederen voor Venezuela bestemd overladen, bij lossing dier goederen in een Venezolaansche haven de garantie niet behoeven te stellen. Worden de goederen overgescheept te New-York aan boord van de Amerikaansche stoombooten van de „Red D Line," dan wordt evenmin door deze maatschappij in Maracaibo garantie gegeven voor rechten en boeten van te min geleverde goederen. Het gebruik was, dat alle schoeners, als zij overscheepslading naar Maracaibo medenamen, een verklaring van den Venezolaanschen consul medekregen, afgegeven op verzoek van de stoomvaartmaatschappij, wier lading het schip had overgenomen, waaruit bleek, dat het zeilschip de vermiste colli niet aan boord had genomen en dus niet verantwoordelijk kon wezen voor de levering. Wegens de in werkingstelling der oude bepaling door den administrateur te Maracaibo geven de stoomvaartmaatschappijen natuurlijk er de voorkeur aan, de overscheping van goederen in de haven van New-York te doen plaats hebben. De toepassing dezer bepaling geeft aan Venezuela niet 't minste voordeel, doch benadeelt enkel deze haven, terwijl anders de kooplman in Maracaibo den doorvoer van verscheidene goederen liever op Curaçao dan in New-York ziet geschieden.

Oorsprong der vijandige creten.

Om den oorsprong van onze moeilijkheden met Venezuela te kunnen nagaan, meenen wij niet onvermeld te mogen laten een in Maracaibo gepleegd onrecht waardoor een groot Curaçaosch kapitaal in korten tijd bijna waardeloos werd. Wij hebben het oog op de vernietiging der concessie, die een gevolg was van het bouwen van de tegenwoordige douanegebouwen en pieren van de stad Maracaibo.

Algemeen is bekend, dat de regeering van den tegenwoordigen President zich gekenmerkt heeft door het stichten van verscheidene monopolies en door regeeringsprotectie van daar op gelijkende maatschappijen, waarin de regeeringsmannen de grootste aandeelhouders zijn: wij halen als voorbeeld aan: de maatschappij ter bevaring van het meer van Maracaibo door stoomschepen, de fabriek van electrisch en gaslicht te Caraças, de bevaring van de Orinoco, de sigarettenfabriek, de spoorweg van Táchira, de verkoop van plakzegels, de meelfabriek te La Guaira.

Evenals de aandeelhouders van verscheidene andere ondernemingen (bijv. de luciferfabriek) zijn de aandeelhouders van de Maatschappij „Werven van Maracaibo" de dupe geweest eener speculatie, die in de laatste jaren door hooggeplaatste personen in Venezuela wordt gedreven.

Omstreeks 1895 bleek, dat de aanlegplaatsen en de douanegebouwen in Maracaibo niet voldoende waren voor de behoeften van de plaats en er vormde zich een maatschappij, (waarvan tal van leden ondernemende Curaçaonaars waren, die andere en belangrijke industrieën in Maracaibo hadden ingevoerd) om behoorlijke aanlegplaatsen en flinke douanegebouwen te maken voor de stad. Met het gouvernement werd gecontracteerd, dat de aanlegplaatsen en de douanegebouwen zouden worden gemaakt en overgedragen aan het Gouvernement, terwijl dan de Maatschappij het recht zou behouden, om gedurende 25 jaren alle in-, door- en uitgevoerde goederen te vervoeren met door haar gehuurde voorlieden tegen betaling van een vooraf vastgesteld loon. Onder het bouwen der werken deden zich zwarigheden voor en er werden in het oorspronkelijk plan eenige veranderingen gebracht, die alle bij de overgave van de werken aan het Gouvernement, werden goedgekeurd door de personen, belast met de overneming, zijnde van die overgave behoorlijke akte opgemaakt. Tot het einde van 1907 werkte de Maatschappij ten genoegen van den handel en waren de werklieden uiterst tevreden over de behandeling, die zij van de Maatschappij ondervonden.

In Januari 1908 echter, nadat de Maatschappij ongeveer 13 jaren had gewerkt en zonder dat er eenig proces werd gevoerd, kreeg de Maatschappij kennis, dat het Gouvernement het met haar aangegaan contract nietig had verklaard, schadevergoeding eischte voor eenige gebreken, waaronder zichtbare, in de aangelegde werken, en dat men moest overgaan tot de schatting van hetgeen het Gouvernement had ontvangen, daarvan af te trekken de door het Gouvernement geleden schade, ten einde de zaak te vereffenen. Het is te begrijpen, dat de Maatschappij de zaak niet voor den rechter zal brengen, althans nu niet; de uitslag van het proces is dan te voorzien. Tot vóór korten tijd werd met den President van Venezuela onderhandeld over eene schikking, die echter door onderkruiperij niet tot eenig resultaat heeft geleid en aan eene door deskundigen gedane schatting wil de regeering zich evenmin onderwerpen. Zoo is een belangrijk Curaçaosch kapitaal (ongv. f 270,000; drie vierden der aandeelen van de maatschappij waren in handen van ingezetenen der kolonie) tot bijna niets gereduceerd.

Daar het Venezolaansch Gouvernement zich heeft meester gemaakt van de boeken van de Maatschappij en de zaak thans voor eigen rekening drijft, heeft het velen geen verwondering gebaard, dat in de maand Februari van dit jaar een decreet verscheen, hetwelk bepaalde, dat de schepen, die naar Venezuela gaan, geen meerder volk aan boord mogen hebben dan het in het land van herkomst van het schip aangemonsterde aantal, zoodat het aannemen van vreemd werkvolk aan boord van stoomschepen om te werken in de Venezolaansche havens onmogelijk werd. De slag aan de kolonie gebracht door dat decreet is groot en wordt thans alom gevoeld, doch de maatregel was niet de eenige, die in ons nadeel was voorbereid.

De Pest en de Quarantaine.

Reeds in begin Maart l. l. deden zich gevallen van pest te La Guaira voor, maar eerst een volle maand na het verschijnen van het eerste geval werd officieel melding gemaakt van de ziekte en eerst nadat hier uit andere landen de afkondiging van quarantaine voor de haven van La Guaira wegens het heerschen van pest bekend was, werden ook op Curaçao maatregelen genomen, dewijl wij ongeveer een halven dag stoomens van de plaats zijn gelegen en een bijna dagelijksche verbinding hadden. Als wij bedenken, dat Willemstad bij de verschijning van één pestgeval op het eiland door alle schepen zal worden vermeden, dat de gevolgen eener isolatie van het eiland niet zijn te overzien, dat deze omstandigheden aan het bestuur der kolonie bekend zijn, dat de verschijning van pestgevallen in La Guaira ter plaatste zelf en in buitenwereld lang vóór de vastelling van quarantaine op Curaçao bekend was, dan moeten wij wel tot de slotsom komen, dat onze overheid er te zwak dan te krachtig in deze is opgetreden tegenover Venezuela.

Nadat in Venezuela officieel bekend wat dat de pest te La Guaira heerschte en die haven voor het verkeer was gesloten, viel hier binnen een aan een ingezetene der kolonie toebehoorend schip, dat onder Venezolaansche vlag voer, welk schip wegens verregaande onzindelijkheid aan boord naar de quarantaineplaats werd verwezen. Op mededeeling hiervan door den Venezolaanschen consul aan zijne regeering verscheen den 14en Mei l. l. een decreet van den President van Venezuela, waarbij overwogen werd, dat de nationale regeering, er kennis van dragende, dat de autoriteiten van de Nederl. Antillen schepen in quarantaine stelden, komende uit niet besmette Venezolaansche havens en hebbende schoone gezondheidspassen, tot nader order de uitvoergoederen, verscheept in de haven van Maracaibo en de andere westelijke havens ter overscheping en de uitvoergoederen bestemd voor die havens, bij de douane van Puerto Cabello moesten worden overgescheept. (In het oorspronkelijk decreet is klaarblijkelijk een fout van redactie). Als aanvulling van het decreet, hier op 16 dier maand bekend gemaakt in het orgaan van het Venezolaansche gouvernement, deelde de consul aan de agenten van stoomschepen te dezer stede per circulaire mede, dat geen enkele stoomboot, lading brengende ter overscheping naar Venezolaansche havens, deze goederen hier mocht lossen, maar dat zij die naar Puerto Cabello moet brengen.

Met uitzondering van eenige goederen, hier gelost vóór de verspreiding van bedoelde circulaire van den consul (doch dan uitsluitend met schepen varende onder Venezolaansche vlag) kan voortaan hoegenaamd niets naar Venezuela worden verzonden en de Venezolaansche consul weigert hardnekkig éénig goed van hier naar Venezuela uit te klaren, zelfs hetgeen in Europeesche havens, vóór aankondiging van het decreet, of voordat het decreet in Europa bekend was, verscheept werd ter overscheping op Curaçao.

Nederlandsche zeilschepen krijgen van dien consul geen uitklaring als zij met lading naar Venezuela willen gaan en evenmin als zij op ballast de reis willen ondernemen.

Aan Nederlandsche schepen, die na de uitvaardiging van het decreet te Puerto Cabello lagen, werd niet alleen vergunning geweigerd om doorvoerlading van Puerto Cabello aan te nemen, maar ook om slachtvee en andere goederen voor Willemstad bestemd, in te schepen. Te Maracaibo zagen gezagvoerders zich genoodzaakt hunne, voor Curaçao bestemde ingeladen goederen te lossen. Slechts bij uitzondering hoort men, dat aan den een of ander wordt toe gestaan, eenig Venezolaansch product hier te brengen.

Een gevolg van dezen door de regeering van Venezuela genomen maatregel is, dat de grootste armoede heerscht in dat land zelf. De werklieden te Maracaibo hebben geen verdiensten, nu de uitvoer van hout is gestaakt en de Nederlandsche zeilschepen die haven niet meer mogen aandoen; de houthakkers lijden daardoor gebrek; de landbouwers betreuren hun lot, daar, wegens het sluiten van Curaçao voor hunne uitvoerproducten — en dat wel door hun eigen regeering! — zij niet meer in staat zijn, als voorheen, aan ongeveer veertigduizend zielen hunne bananen, suiker en vruchten te leveren.

Het niet toelaten van de Nederlandsche zeilschepen, het verbod van den directen uitvoer van en naar Curaçao en de aanhef van het decreet, verbiedende den doorvoer op Curaçao, toonen de slechte gezindheid van de Venezolaansche regeering jegens Curaçao.

Als men daarbij nog weet, dat schepen, varende onder Nederlandsche vlag, tusschen Aruba en Curaçao buiten de territoriale wateren van Venezuela, door Venezolaansche kustwachters werden aangehouden, dat de bemanning noodeloos weken, zelfs maanden gevangen wordt gehouden, dat officieele correspondentie tusschen besturen van Curaçao en Aruba, op een aangehouden schip (aan boord van de „Penelope" gevonden,) geschonden is geworden, dan vraagt men zich af wat Nederland toch doet voor zijn kolonie en voor de eer van zijn eigen vlag. Want de armoede staat voor de deur; binnenkort hebben de landbewoners hunne laatste kippen, geiten en varkens verkocht en dan zal de hongersnood hun tot het uiterste dwingen. En wat hebben intusschen het bestuur der kolonie, de minister-resident in Caracas en de Nederlandsche regeering gedaan? Van eene poging tot verbetering van onzen toestand is in de kolonie niets anders merkbaar, dan dat niettegenstaande de door Venezuela tegen deze kolonie genomen maatregelen, deze haven open is gebleven voor reizigers, komende uit door pest besmette Venezolaansche steden, — en dit, ofschoon autoriteiten tijdig werden gewaarschuwd door den geneeskundigen dienst, de pers en particulieren, dat de afsluiting van La Guaira slechts in naam bestond en dat er verkeer bestond tusschen de besmette stad en Caracas; ... toch beriep men zich op het feit, dat de ziekte niet officieel was opgegeven als te heerschen in andere steden van Venezuela en dat de pestconventie of de pestverordening daarom niet toeliet quarantaine te stellen voor andere havens dan die van La Guaira. Bij de beoordeeling der feiten houde men in het oog, dat Venezuela en Nederland geen „sanitair verdrag" tot wering van pest hebben, dat Venezuela aan niets is gebonden en niets mag eischen en dus voor de te nemen maatregelen in Curaçao in dit geval geen beperkende voorschriften bestonden.

Vrij algemeen heerscht hier de opinie, dat het bestuur der kolonie bevangen was door vrees voor represaille-maatregelen van Venezuela en daarom niet krachtig genoeg durfde optreden. Alsof na den algebeelen „boycott" van de kolonie nog represaille-maatregelen van Venezuela's zijde mogelijk waren! Ondertusschen verspreidde de pest zich in dat land en heeft de chef van den quarantainedienst in Colon (Panama) op 24 Juni l. l. quarantaine voor de haven van Curaçao ingesteld op grond dat personen uit besmette en verdachte plaatsen in Venezuela ongehinderd Curaçao binnenkomen. Tengevolge van dezen maatregel hebben weer tal van menschen hun bestaan verloren, daar zij niet meer als kustmatrozen naar Colon mogen gaan, en wij loopen kans dat de Italiaansche lijn deze haven maar eens per maand zal aandoen en dat misschien de levering van steenkolen aan die maatschappij ons voor goed ontglipt. Is de van bevoegde zijde gekoesterde vrees gegrond, dat Portorico en andere Amerikaansche havens het voorbeeld van Colon zullen volgen, dan zal de deze haven

aandoende Spaansche lijn zich in hetzelfde geval als de Italiaansche bevinden en indien ook deze hier geen kolen meer neemt, dan is onze haven als kolenstation van geen beteekenis en gaat wederom een schat van inkomsten verloren! Berichten uit Santo-Domingo ontvangen melden, dat ook dit land de quarantainemaatregelen op Curaçao niet vertrouwt.

Waarom zoolang getreuzeld wordt, om te doen wat gedaan moest worden, is onbegrijpelijk. En mag de kolonie niet weten, of er iets gedaan wordt in haar belang? Mag men niet weten in welke richting er gewerkt wordt, zoo er al gewerkt wordt?

Het Adres aan Hare Majesteit.

Nauwelijks was het hier bekend, dat de afdeeling „Curaçao" van het Alg. Ned. Verbond eene uitnoodiging had gericht tot de Kamer van Koophandel en Nijverheid en de Curaçaosche afdeeling van „Onze Vloot", om gezamenlijk den toestand te bespreken, of de gouverneur gaf de verzekering, dat de toestand van de kolonie de volle aandacht van het bestuur had, en de regeering in het moederland door het bestuur der kolonie volkomen op de hoogte der gebeurtenissen werd gehouden. Geen wonder, dat men toen algemeen den indruk kreeg, dat het bestuur der kolonie liever niet ziet, dat van hier uit eene beweging op trouw wordt gezet om steun in het moederland te zoeken. Desniettegenstaande besloten de drie vereenigingen toch aan H. M. de Koningin een verzoekschrift in te dienen, dat tot strekking heeft:

„dat de verhouding van Venezuela tot Curacao afdoende worde geregeld, meerdere waarborg worde verkregen, dat dergelijke toestanden in de toekomst niet meer voorkomen en de Nederlandsche vlag meer worde ontzien."

en het is te hopen, dat Nederland aan dat verzoek ten spoedigste zal kunnen voldoen, opdat de behoefte des levens den koloniaal-Nederlander niet dwinge, zich van een hem dierbaar plekje grond te scheiden, m. a. w. om eene betere woonplaats, eene hem beter beschermende nationaliteit te zoeken."

HET VENEZOLAANSCH CONFLICT.

Van een eigenlijken oorlog met Venezuela kan geen sprake zijn. De partijen zijn daarvoor te ongelijk, de afstanden te groot, de omstandigheden te buitengewoon. Ook wanneer Castro de zaken op de spits drijft en op tergende wijze ons land blijft trotseeren, is veldslag noch zeegevecht te verwachten. Een blokkade is wel het voornaamste, om niet te zeggen het eenige middel, dat ons overblijft, om den Zuid-Amerikaanschen dictator tot rede te brengen.

Maar of het baten zal?......Ziedaar de groote vraag, waar het een feit is, dat de handel van Venezuela daardoor wel zwaar zou worden getroffen, maar die handel in hoofdzaak door buitenlandsche huizen wordt gedreven. Vooral Duitschland heeft daarbij groot belang, en wijl deze Staat commercieel zeer veel met Castro's republiek te maken heeft, zou een botsing tusschen ons land en Venezuela, den Duitschers niet anders dan nadeelig kunnen zijn.

Voor deze laatsten is het dus misschien van nog grooter belang, dat de zaken niet tot het uiterste worden gebracht, dan voor ons. En ongetwijfeld zal dus ook van Duitsche zijde worden gedaan, wat mogelijk is, om te voorkomen dat het inderdaad tot vijandelijkheden komt. De omstandigheid, dat Duitschland's vertegenwoordiger te Caracas zich met de tijdelijke zorg voor de Nederlandsche belangen heeft belast, is daarbij niet zonder beteekenis.

Het spreekt wel vanzelf, dat zooals de zaken nu staan, onze regeering zich op sommige punten schrap moet zetten en met name de belangen van Curaçao heeft te beschermen. De boycot tegen onze schepen door Venezuela moet zoo spoedig mogelijk worden opgeheven, terwijl andere vexatoire maatregelen, van de zijde der Venezolaansche regeering genomen, of nog te nemen, onvoorwaardelijk uitgesloten dienen te blijven. Ook kan er geen sprake zijn van excuses onzerzijds voor het niet salueeren door de *Gelderland*, terwijl de volksoploop tegen den Venezolaanschen consul op Curaçao zeker niet is te prijzen, maar ontegensprekelijk werd uitgelokt door de zonderlinge gedragingen, welke die vertegenwoordiger zich meende te mogen veroorlooven. De betuigingen van leedwezen zouden hier minstens wederzijdsch moeten zijn.

Het zwakst staan wij, voor zoover de zaken thans te beoordeelen zijn, in het zoogenaamd „persoonlijk" incident, tusschen de Venezolaansche regeering en onzen vertegenwoordiger te Caracas door het bekende artikel in *Hou' en Trouw*. Wie en wat Castro ook moge wezen, dat artikel was niet gelukkig. In Venezuela heerschen wel is waar abnormale toestanden en Castro is er zeker de man niet naar, om het erg nauw met de internationale gebruiken te nemen, maar tegenover het hoofd van een gouvernement, waarbij hij geaccrediteerd is, heeft een diplomatiek vertegenwoordiger toch altijd de noodige reserve in acht te nemen. Al was de manier, waarop Castro onzen minister-resident het land uitdreef onbetamelijk en ruw, een terugkeer des heeren de Reus naar Caracas laat zich moeilijk denken.

De nuchtere houding van het Nederlandsche volk en de zeer besliste, maar eveneens kalme verklaring, welke in het Parlement reeds door den minister van Buitenlandsche Zaken werd afgelegd, waarborgen ons een zakelijke behandeling van het conflict door onze regeering, welke alle hartstocht en opgewonden chauvinisme uitsluit, maar daardoor de nationale waardigheid des te beter tot haar recht zal doen komen.

(*Het Centrum.*)

Nederland en Venezuela.

In het Londensche avondblad „The Globe" komt een telegram voor uit New-York, dd. 4 Sept. waarvan hier de vertaling volgt:

„Men meldt uit Washington, dat de Nederlandsche regeering — in antwoord op de ingediende klachten van het Venezolaansche departement van Buitenlandsche Zaken — is gereedgekomen met haar onderzoek van klachten, door de Venezolaansche regeering ingebracht tegen den Nederlandschen gezant (De Reus) en die ongegrond heeft bevonden. Men houdt het er voor, dat de eerstvolgende stap, die van uit Den Haag zal worden gedaan, zal bestaan in het zenden van iets, dat het karakter heeft van een ultimatum, en waarin genoegdoening wordt gevraagd voor de beleedigingen, der Nederlandsche vlag aangedaan, in de personen van den Nederlandschen gezant en de Nederlandsche consuls, en voldoening van de vorderingen van Nederlandsche onderdanen.

Te Washington gelooft men geen oogenblik, dat Castro de gevraagde genoegdoening zal schenken. Waarschijnlijk zal hij met tegeneischen voor den dag komen, indien hij tenminste eenige notitie neemt van de Nederlandsche eischen. Er wordt zelfs bericht, dat Castro een rekening laat opmaken van de schade, zoowel moreele als materieele, die door leden van de Nederlandsche kolonie eenige maanden geleden is veroorzaakt in verband met aanvallen op het Venezolaansche consulaat op Curaçao, nu enkele maanden geleden.

Castro geeft in deze dagen blijk van grooten toorn jegens alle mogendheden met welke nog niet geregelde vorderingen zijn af te doen.

De „Constitucional", een blad te Caracas, dat rechtstreeks door den president wordt geïnspireerd, heeft reeds geruimen tijd president Roosevelt tot mikpunt gekozen; en in een van de artikelen in dat blad, welk artikel waarschijnlijk door Castro zelf geschreven is, wordt het knappe argument gebezigd, dat het niet behoeft te verbazen, dat de Eerste Magistraatspersoon van de Vereenigde Staten een aanval doet op de eer van het Venezolaansche Hooggerechtshof, waar toch bekend is, dat hij (Roosevelt) niet geaarzeld heeft, de goede trouw in twijfel te trekken van zijn eigen gerechtshoven, indien deze beslissingen namen, welke hem persoonlijk onwelgevallig zijn, zooals b. v. bij de vernietiging van 't vonnis, waarbij aan de Standard Oil Corporation een reusachtige boete was opgelegd.

In de pauzen tusschen zijn werkzaamheden op het gebied der journalistiek houdt Castro zich — naar wordt gemeld — bezig met het aandrijven van zijn departement van oorlog en bereidt hij zich voor op een strijd, voor het geval dat de Nederlanders tot uiterste maatregelen hun toevlucht zouden willen nemen."

—o—o—

De Torpedo's van Venezuela.

Aan „De Nieuwe Courant" ontleenden wij een en ander over het gebruik van onderzeebooten door Venezuela bij een eventueele blokkade der Venezuelaansche kust door Nederlandsche oorlogsschepen. Thans schrijft men aan dat blad :

De bewering, dat bij de in Amerika gevestigde Holland Boat Company waarschijnlijk geheel voltooide onderzeebooten in voorraad en te koop zijn, is hopelooze onzin. De Holland Boat Company bestaat niet meer en is opgelost in de Electric Boat Company, welke maatschappij op het oogenblik in Quincy, Massachussets, bij de Tore River Shipbulding Company onderzeebooten bouwt voor de regeering der Vereenigde Staten van Noord-Amerika. Genoemde maatschappij heeft geen enkel voltooide onderzeeboot in voorraad en er is bij die maatschappij op het oogenblik niets van dien aard te koop. De Venezolaansche regeering kan bij deze maatschappij een boot bestellen, maar het staat zeer te bezien of deze maatschappij zelfs een dergelijke bestelling zou aannemen, tenzij de geheele koopsom dadelijk bij de bestelling betaald of zoodanig gegarandeerd werd, dat er niet de minste kwestie over de dubbeltjes kan zijn.

Verder is betoogd, dat de Elec. Boat Cy. in het bezit is van verscheidene onderzeebooten, die geen enkele maritieme mogendheid heeft willen nemen. Maar de Electric Boat Company is niet in het bezit van één enkele onderzeeboot, en zoolang de maatschappij bestaat heeft nog nooit een maritieme mogendheid een door de maatschappij geconstrueerde boot niet willen nemen.

Bovendien zou Castro het geld voor deze minderwaardige booten, welke maar in één uitval tegen onze schepen gebruikt zullen worden veel beter in den zak houden, want het eenige succes, dat daarmede te bereiken zou zijn, is dat hij de boot dadelijk zou verliezen en daarmee van zijn desperados, dieven en moordenaars afgeholpen zou zijn. Een onderzeeboot toch moet een speciaal opgeleide bemanning hebben, welke de volgende eigenschappen moet bezitten: kunde, kalmte en discipline. En zelfs met deze drie eigenschappen gaat er betrekkelijk geruime tijd heen, voordat de bemanning van een onderzeeboot zoodanig geoefend is, dat zij met succes een aanval kan doen."

Dat Venezuela toch nog wel iets zou kunnen doen waar voor onze oorlogsschepen op hun hoede moeten zijn, blijke uit het volgende:

Het Marine-tijdschr. „Het Ned. Zeewezen" bevat een artikel van L. Ons conflict met Venezuela, en een ingezonden" opstel van F. W. Een terugblik. In het eerste wordt een overzicht, gegeven van het geschil, waarbij de schrijver de meening blijkt te zijn toegedaan, dat hoewel reeds meermalen ernstige verwikkelingen tusschen Nederland en Venezuela voorkwamen, zij thans als hoogst ernstig te beschouwen zijn en ongetwijfeld ook als zoodanig door onze Regeering worden opgevat.

„De openbare meening, zoowel in Europa als in Noord-Amerika, zegt de schrijver, is, blijkens de dagbladen op de hand van Nederland en vindt het zeer noodig dat Castro een gevoelige les ontvangt, doch men zij in dit opzicht voorzichtig en Nederland moet niet gebruikt worden om voor anderen de kastanjes uit het vuur te halen.

Het is niet denkbaar dat Castro niet zeer goed op de hoogte is van deze openbare meening, en dat hij zich niet zoude voorbereiden op de dingen die gebeuren kunnen. Aan zijn leger en nog minder aan de enkele scheepjes die zijn vloot uitmaken, behoeft waarde toegekend te worden, doch met zijn groote rijkdommen, gedurende zijn president- en dictatorschap bijeen verzameld, zal het hem geen moeite kosten om bij fabrikanten van oorlogsmaterieel een bestelling geplaatst te krijgen van artikelen, die geen voorbereidende oefening eischen of, tegen hooge loonen personen aan te nemen die met het modernste oorlogsmaterieel kunnen omgaan. In dit opzicht zou een spoedige afsluiting van de kusten van Venezuela noodzakelijk kunnen worden."

GOED OP DE HOOGTE?

PRO.

De Haagsche redacteur van 't *Hbld.* had een onderhoud omtrent de Venezolaansche quaestie met iemand, die van het doen en laten van onze Regeering in deze quaestie goed op de hoogte is te achten. Zijne mededeelingen komen op het volgend neer.

Onze Regeering heeft na de gesprekken die de Minister van Buitenlandsche Zaken met den heer de Reus heeft gehad en na van hem vele inlichtingen omtrent den toestand in Venezuela en op Curaçao te hebben ontvangen, haar meening omtrent het gebeurde definitief kunnen vestigen. En nu kan al aanstonds worden geconstateerd dat die meening zoodanig is, dat een vredelievende oplossing van het geschil lang niet onwaarschijnlijk wordt geacht. Welke zijn de grieven van Venezolaanschen en welken van Nederlandschen kant, en welke opvatting heeft onze Regeering van beide? Ziedaar natuurlijk in den tegenwoordigen stand der quaestie de hoofdvraag.

De grieven van Venezuela zijn drieërlei: het niet salueeren van de Venezolaansche vlag door de „Gelderland", 2°. het relletje te Curaçao en 3°. de brief van den heer De Reus.

Omtrent het eerste punt moet bij de Venezolaansche Regeering ongetwijfeld een misverstand heerschen, zij moet stellig voorbij hebben gezien, dat een oorlogsschip, naar internationale étiquette, niet behoeft te salueeren als het binnen het jaar eenzelfde vreemde haven bezoekt.

Ten aanzien van de beide andere punten echter wordt onze Regeering erkend, dat de Venezolaansche Regeering althans in hoofdzaak gelijk heeft, het relletje op Curaçao wordt dezerzijds betreurd, al zijn de voorstellingen, die daarvan hier en daar worden gegeven, nogal sterk gekleurd. Eveneens wordt door de Nederlandsche Regeering zeer betreurd dat de Heer de Reus een brief heeft geschreven, waarin hij zich over het hoofd van den Staat, waarbij hij geaccrediteerd was, uitliet, gelijk hij deed in zijn schrijven aan „Hou' en Trouw". Tot vergoelijking van zijn misslag mag worden aangevoerd dat hij niet heeft kunnen denken, dat het Bestuur van die Vereeniging zich aan een zoo grove onbescheidenheid zou schuldig maken als het publiceeren van dit schrijven. De Minister van Buitenlandsche Zaken moet dan ook voornemens zijn, de circulaire weder in te trekken, welke zijn voorganger aan onze diplomatieke vertegenwoordigers had gezonden en waarin verzocht werd, de genoemde vereeniging, als ze inlichtingen vroeg, zoo mogelijk ter wille te zijn.

Intusschen neemt de onverantwoordelijke daad van „Hou' en Trouw" niet weg, dat de heer de Reus een misslag heeft begaan door zulk een brief te schrijven, terwijl tevens wordt erkend dat hij, toen die brief eenmaal was bekend gemaakt, onmogelijk was geworden als onze vertegenwoordiger te Caracas en dat president Castro volkomen gelijk had door te vorderen dat hij zou vertrekken. Alleen wordt dezerzijds bezwaar gemaakt — en ziedaar de eerste grief van onzen kant — tegen de wijze waarop de Venezolaansche regeering daarbij te werk is gegaan, namelijk door den heer de Reus onmiddellijk het land uit te zetten. Had zij onze Regeering verzocht, de heer de heer de Reus terug te roepen, dan ware dit ongetwijfeld geschied.

De tweede grief onzerzijds betreft het aanhouden van enkele Nederlandsche schepen en vooral ook hier weder de wijze waarop daarbij van de zijde van Venezuela is gehandeld.

Doch indien wij slechts deze grieven hadden, zou er door onze Regeering zeker evenmin aan de mogelijkheid of wenschelijkheid van ernstig optreden tegen president Castro worden gedacht als bij voorbeeld door die van Frankrijk schijnt te worden gedaan, hoewel de gezant van dat land toch op nog heel wat meer onwellevende wijze is uitgezet dan de heer de Reus. Er is echter een andere grief, die voor ons de gansche quaestie beheerscht: de houding van Venezuela jegens Curaçao. Het beruchte decreet van 14 Mei is zulk een slag voor den handel en voor de gansche welvaart van Curaçao — de dagbladberichten daaromtrent schijnen in het geheel niet overdreven te zijn — dat de kolonie een wissen ondergang snel te gemoet gaat als dat decreet niet ingetrokken wordt. Men heeft echter op 't Buitenhof wel hoop dat dat decreet nog zal worden ingetrokken. Immers, in de nota van den Venezolaanschen Minister van Buitenlandsche Zaken wordt uitdrukkelijk gezegd, dat de Venezolaansche regeering met die van Nederland vriendschappelijke betrekking wenscht te blijven onderhouden. Welnu, daar de Nederlandsche regeering harerzijds erkent, dat die van Venezuela in hoofdzaak gelijkt heeft in twee van de drie door haar geuite grieven, meent zij te mogen verwachten, dat de Venezolaansche regeering van haar kant zal toonen, dat het haar met die betuiging van vriendschap ernst is, door het decreet van 14 Mei in te trekken.

Immers, al valt het formeele recht van president Castro's Regeering om zulk een decreet uit te vaardigen, niet te betwisten, die daad is toch zeker niet te rijmen met den wensch om vriendschappelijke betrekkingen te onderhouden.

Het hiervoren uiteengezette pro en contra vormt, naar mijn zegsman verzekerde, tevens de hoofdstrekking van hetgeen door onze Regeering aan die van Venezuela is geantwoord in twee nota's. Intrekking van het decreet van 14 Mei is gevraagd *vóór 1 November a. s.*, echter gansch niet bij wijze van ultimatum. De beide nota's zijn in zeer hoffelijken en verre van agressieven toon gesteld, zoodat de kans op minnelijke schikking zoo wijd mogelijk open is gehouden. Van eenig wapengekletter heeft men zich strikt onthouden. De positie die onze Regeering inneemt, is trouwens in het algemeen zóó te teekenen: *dat zij een gewapend optreden slechts als een ver verwijderde mogelijkheid beschouwt, doch anderzijds het vaste voornemen heeft om de kolonie Curaçao niet aan haar lot over te laten.*

Ten slotte vroeg ik mijn zegsman, welke middelen onze Regeering te baat dacht te nemen, indien zij in haar verwachtingen eens mocht worden bedrogen en de diplomatieke weg moest worden verlaten. Van de middelen, die in dat geval in overweging waren genomen, meen ik er slechts één te mogen noemen, omdat er reeds in 't openhaar van is gewaagd: het opheffen, onzerzijds, van het verbod van wapenuitvoer van Curaçao en het op andere wijzen bevorderen van revolutionnaire bewegingen in Venezuela. Bespreking van andere middelen lijkt mij in een Nederlandsch dagblad en vooral in het kader van dit schrijven, niet wenschelijk. Alleen meen ik nog te moeten opmerken dat mijn zegsman bevestigde dat de Vereenigde Staten ons geheel de vrije hand zullen laten zoolang wij niet overgaan tot een blijvende bezetting van Venezolaansch grondgebied of tot zulk een langdurige bezetting dat ze zou dreigen een blijvend karakter aan te nemen. Een landing bijvoorbeeld zouden wij zonder conflict met de Monroe-leer kunnen uitvoeren.

Naar een vereenigd optreden met andere mogendheden is niet gestreefd. Wel is zekere steun van sommige mogendheden niet ondenkbaar, maar daaromtrent is thans nog niets vastgesteld. Voorloopig schilt ieder zijn eigen appeltje met Venezuela — voor zoover hij 't appeltje 't schillen waard vindt.

Deze mededeelingen hebben den indruk verstrekt, dien Hoefijzercollega reeds na de verklaring van minister Van Swinderen in de Eerste Kamer had ontvangen, nl. dat de behandeling van de Venezolaansche quaestie bij onze Regeering in goede handen is. De Regeering wil blijkelijk zoo gematigd mogelijk optreden, zonder nochtans de waarlijk vitale belangen van Curaçao te veronachtzamen. Men mag, dunkt hem, in deze een vol vertrouwen stellen in het regeeringsbeleid en men zal vermoedelijk ons land een dienst doen door dat vertrouwen te toonen en niet te pogen de Regeering te dringen in eenige uiterste richting. Men kan er zeker geen goed en allicht wat kwaad mee stichten.

CONTRA.

„Het Nieuws van den Dag" schrijft. o. a.:

De inhoud van dit stuk is, naar onze bescheiden meening, verbazingwekkend. Wij gelooven onzen vakgenoot op zijn woord, dat de bedoelde iemand op de hoogte is „te achten" — maar is hij het werkelijk?

Het hinderlijke en gevaarlijke van de stilzwijgendheid der regeering is, dat een interview als dit haar natuurlijk niet bindt, geenszins vat op haar geeft; maar niettemin de hier uiteengezette opinies en voornemens haar door het publiek nu wel degelijk toegeschreven zullen worden. Meer dan ooit wordt 't daarom noodig, dat zij een weloverwogen ambtelijke verklaring aflegt.

Men heeft, bijvoorbeeld, wel eenige moeite om aan te nemen, dat in werkelijkheid onze regeeringspersonen in Den Haag zóó slecht op de hoogte van den toestand waren, dat zij op de persoonlijk toelichting van den Heer De Reus moesten wachten. Evenzoo kan men zijn oogen haast niet gelooven, als men leest, dat nu alweer, nu nóg, het geval De Reus met de Curaçaosch-Venezolaansche quaestie saamgeknoopt, verward, onzuiver gemaakt wordt. Dat president Castro dit doet, is van zijn standpunt een handige zet, maar dat wij daar zouden inloopen!...

Het geval De Reus — laat dit toch vooropgesteld blijven — heeft niets met de groote quaestie te maken. De circulaire waarbij de vorige regeering aan haar diplomatieke vertegenwoordigers het geven opdroeg van inlichtingen (in zake Hou' en Trouw) die beter aan consuls overgelaten worden, was wellicht niet handig, maar de regeering zal daarbij gerekend hebben op eenig voorzichtig beleid bij die vertegenwoordigers. Dat Hou' en Trouw door zul-

ke inlichtingen zóó te publiceeren, deze diplomatieke vertegenwoordigers en 't geheele land compromitteerde, is ergelijk). Maar dit alles kan den toon waarop onze gezant te Caracas schreef over het hoofd der Venezolaansche regeering, allerminst gepast noch hoffelijk maken.

En of de heer Castro nu, naar zijn aard, wel zeer ruiterlijk te werk ging met den heer De Reus als 't ware weg te jagen—ziedaar een uiting van gekrenkt eergevoel, die wij in dit geval niet te hoog mogen opnemen. Gaarne hadden wij ook van onzen kant wat meer gevoeligheid opgemerkt tegenover de vele beleedigingen, herhaaldelijk de Nederlandsche vlag aangedaan, tot zelfs buiten de wateren van Venezuela; tegenover de grievende behandeling, Nederlandschen onderdanen bereid in Venezolaansche gevangenissen; tegenover de heele reeks van opzettelijk tergende belemmeringen waarmee de regeering van president Castro de welvaart eener Nederlandsche kolonie zoogoed als gefnuikt heeft. De bladen hebben niet overdreven—zoo heet 't nu goedig. Weet men dat nu pas, nu de heer De Reus terug is uit Caracas? Heeft de Gouverneur van Curaçao de regeering in Den Haag dan nog slechter op de hoogte gehouden dan beweerd wordt? Het droevigwelsprekende adres van de drie Curaçaosche vereenigingen moest toch én ons volk én de regeering wakker geschud hebben, indien de officieele personen geen belangstelling vermochten te wekken.

Neen, ons dunkt: indien de heer Castro een grief heeft, dan is 't deze éene: dat onze minister—die in de Eerste Kamer verklaarde, den gezant zijn vertrouwen niet te ontzeggen, die dezen zelfden gezant op 31 Augustus met de overige diplomaten aan zijn tafel noodigde — verzuimd heeft de houding van den heer De Reus te désavoueeren, zoowel tegenover president Castro als ook in het openbaar.

Nu de voor Castro beleedigende brief eenmaal gepubliceerd was, had een openlijke erkenning in dien geest, onzerzijds niet achterwege mogen blijven.

Maar overigens blijft, o. i., dit incident geheel afgescheiden van de zaak zelf, en het verbaast ons onuitsprekelijk dat, in het bedoelde interview, deze twee dingen zelfs in Den Haag verhaspeld worden. Ook over de erkenning, dat de regeering te Caracas „in hoofdzaak" gelijk zou hebben met haar klacht over het volksoploopje te Willemstad (van Venezolaanschen kant dubbel en dwars uitgelokt) kunnen wij, nu de bijzonderheden van het geval uitvoerig bekend zijn, slechts met verwondering het hoofd schudden.

Wij missen in dit gesprek van den journalist met „iemand die...... goed op de hoogte is te achten", de flinkheid die wij vroeger in het optreden der regeering meenden te bespeuren, wij vinden er noch het heldere nòch het nauwkeurige begrip van den toestand in, welke ons publiek vertrouwen in de nog onbekende plannen der regeering zouden kunnen geven; wij hooren ook nog niets van een ernstige poging tot bijlegging van de werkelijke grieven, wederzijds.

Wel wordt ons de mogelijkheid voorgespiegeld van een avontuur, dat zeer ernstige gevolgen kan hebben: tijdelijke bezetting van Venezolaansch gebied.

Moet dat nu maar zoo blindelings gebeuren, buiten de natie om?

De Regeering zal, na de bijeenkomst der Kamers, misschien de verklaring afleggen die zij tot dusver aan de pers en het volk onthouden heeft. Mogelijk—wij hopen het van harte—zal dan blijken, dat onze vakgenoot van het „Hbl." een wat te hoogen dunk had van de inlichtingen die zijn zegsman hem heeft verstrekt."

Correspondentie.

Geachte Heer Redacteur!

In deze troebele tijden zou mijn geschrijf in de kolommen van de „Amigoe" 'n wanklank zijn.

't Publiek wil nu lezen van kanonnen, kruit, torpedo's, pantserschepen, platschieten, blokkade en bloed.

Ik houd dus mijn copie in portefeuille, totdat vree en peis in de gemoederen is neergedaald.

Mr. de Redacteur, voelt U daar ook iets voor?

Dank voor opname.

JAN PAUL.

St. Eustatius, 20 Sept. '08.

Nieuwsberichten.

Curaçao.

De Kleine Sint Jozefkring.

De Jonggezellen hebben zich uitstekend gehouden. Het Pausfeest werd Maandagavond door hen op schitterende wijze gevierd.

De zaal was stampvol. Ook Mgr. v. Baars en de Clergé waren tegenwoordig.

Het feest werd geopend met een Pauscantate frisch en geestdriftig gezongen onder de bekwame leiding van den Eerw. frater RICHARDUS. Daarna kwam het Drama *Hermenigild*, oorspronkelijk van den verdienstelijken schrijver Pater ALLARD S. J. keurig overgezet in de landstaal door den Heer PAUL CURIEL, die, helaas, wegens ernstige ziekte niet tegenwoordig kon zijn.

Tooneeldecoratie en costumes waren mooi, het spel natuurlijk en vol gloed. Menig treffende passage werd uitstekend vertolkt.

Na de apoteose der spelers, kwam de verheerlijking des Jubileerenden Pausen, waarbij het slot der cantate werd uitgevoerd.

Pater KUYPERS, de volijverige Directeur, mag trots wezen op zijn 150 leden. De Kleine Sint Jozefkring heeft stormender hand reeds aller sympathie veroverd. Aan steun zal het dit goede werk voorzeker niet ontbreken.

Regeeringshulp.

In het begin van Augustus werd op voorstel van den heer Gouverneur der kolonie door de Regeering in het Moederland een bedrag beschikbaar gesteld ter verschaffing van werk aan hen, die ten gevolge van de thans heerschende ongunstige omstandigheden werkloos zijn.

Algemeen werd dit ‚bedrag', beschikbaar gesteld ter verschaffing van werk aan de werkloozen „door de Regeering in het Moederland" beschouwd als een buitengewone hulp uit Nederland aan de Kolonie toegezonden. Het eenvoudige volk nam het zelfs op als een persoonlijke gift van H. M. de Koningin.

Dit bericht, aldus opgevat, maakte een zeer goeden indruk op de bevolking, en verlevendigde het gevoel voor het Moederland ten zeerste.

Niet dan hoogst ongaarne wijzen wij er thans op, dat de bevolking zich algemeen vergist heeft. Bedoeld bedrag was geen Regeeringssteun, geen gift van H. M. de Koningin, maar eenvoudig een *credict ten laste van onze eigene begrooting.*

Zeer goed weten wij, dat de Kolonie Curaçao zich zelve niet kan bedruipen, en aldus dit crediet in naam ten laste van onze eigene begrooting feitelijk ten laste van de Nederlandsche schatkist zal komen.

Maar toch rekenden wij ons verplicht te laten uitkomen, dat het Noodlijdende Curaçao in de overgroote, algemeene armoede tot dus verre nog geen buitengewone Regeeringssteun mocht ondervinden.

Zeker, Nederland doet reeds veel voor de Kolonie Curaçao. Daar zijn wij oprecht dankbaar voor. Maar wij vonden het zoo natuurlijk, dat het Moederland zijne onderdanen in de kolonie ook zou steunen met geldelijke hulp, dat, zonder verder onderzoek, dadelijk algemeen geloofd werd, dat er geld van de Regeering gekomen was, toen er eenvoudig een crediet werd toegestaan.

Vraagt men ons, wat dat nu eigenlijk voor verschil geeft, of er crediet wordt toegestaan, dat ten slotte door Nederland wordt betaald, of geldelijke steun verleend uit de schatkist van het Rijk? Als het geld maar komt, meent men misschien?

Volgens ons geeft het een groot verschil, of men een arme, noodlijdende Kolonie geld schenkt om niet, of ook *dit* geld weder op zijn debet schrijft en zijn reeds langen schuldbrief nog vergroot.

In beide gevallen hebben wij wel hetzelfde geld, maar het heeft voor ons niet dezelfde waarde.

Als geld van de noodlijdende kolonie moet het uiterst zuinig worden uitgegeven. Gelijk ook geschiedde. Reeds twee volle maanden moest werk worden verschaft aan duizenden werkloozen voor de somma van f20,000. Wekelijks werd ± f 600 besteed.

Dergelijke hulp wordt te karig toegemeten. Velen blijven zonder hulp. De werkloozen krijgen slechts hoogst zelden een beurt, moeten soms weken achtereen wachten, de huiszittende armen, zij, die in het openbaar niet kunnen gaan werken, of behooren tot de zieken, onder van dagen, of gebrekkigen, missen alle hulp van regeeringswege. De Particuliere Liefdadigheid doet veel, zeer veel, maar alleen kan ook zij niet alles.

Komt er nu Regeeringssteun, dan wordt dat met veel meer dankbaarheid aanvaard en kan met milder hand worden rondgedeeld. En dat is het juist wat wij behoeven.

Veel geld en dat spoedig onder de menschen gebracht.

Als er geen buitengewone hulp komt opdagen, zal men weldra voor een algemeene uitputting komen te staan, waarbij hier in de Kolonie niemand afdoende helpen zal kunnen. Dán zal steun aan de Regeering *moeten* worden aangevraagd. Dat men het nú doe, nu het nog niet te laat is.

In Nederland wordt bij een algemeenen nood: dijkbreuk, overstrooming, brand, toch ook van Regeeringswege hulp verleend.

Ook in de Kolonie is de nood algemeen. Er heerscht bij zeer, zeer velen gebrek aan het hoogst noodige, het dagelijksch brood.

Belastingherziening.

Met groote voldoening vernamen wij, dat de Kamer van Koophandel en Nijverheid een adres heeft gericht tot den Gouverneur, verzoekende de nieuwe belastingwetten niet gedurende de tegenwoordige crisis in te willen voeren, maar daarmede te wachten, tot de zaken weer den geregelden loop hebben.

* *

De Inspecteur der belastingen, de G. L. VAN LANDSCHOT HUBRECHT, en de verificateurs, de Heeren TOL en DE WINDT zijn met spoed, via New-York, hierheen gereisd en Woensdag, 30 September met de *Prins Willem V* hier aangekomen.

Scheepvaart.

Van 15–30 September liepen onze haven binnen:

Stoombooten	11
Goeletten	7
Bijlanders	15
Totaal:	33 schepen.

Gedurende de twee eerste weken der maand bedroeg dit getal 45.

Dat maakt dus voor de geheele maand het totaal van 78 schepen. Verleden jaar bedroeg dit 118 of 40 schepen meer. Voorverleden jaar 124, of 46 meer.

Hoe lang zal die treurige toestand nog duren?

Mevrouw Lens-de Groot.

Het allertreurigst ongeluk, wat de zoo algemeen geachte Mevrouw LENS Donderdagmorgen is overkomen, werd door een ieder met groote droefheid vernomen.

Onder buitengewone bewijzen van deelneming werd haar lijk Vrijdagmorgen ter aarde besteld.

Dr. LENS houde zich overtuigd, dat zijn onherstelbaar verlies door allen diep gevoeld wordt.

Regen.

God zij dank! dezer dagen vielen een paar flinke buien, en, hoewel niet overal evenveel, toch viel overal voldoende om te gaan planten. Maar...... in de bovendistricten (Montagne) is er gebrek aan maiszaad, misschien in de overige districten ook, maar daarvan kwamen geen klachten tot ons. Wel heeft men algemeen gebrek aan zaad voor boontjes. En die plant men nu het liefste, omdat zij spoedig groeien en wat versch voedsel verschaffen, waaraan zoo'n groote behoefte is.

Wie kan nu den armen buitenman van zaad voorzien? Dat is een zeer practische wijze van werkverschaffing en bevordering van den landbouw tevens.

Regenval.

Gedurende de maand Augustus.

	mM.
Fort Amsterdam	27,6
Plantage Savonet	0
„ Knip	18
„ Klein Sta. Martha	23,9
„ Siberie	13,4
„ Cas Chikitoe	12,9
„ Gr. St. Joris	17,3
„ Fuik	18,4
Hoffi abao	15,8
Sta. Rosa	23,8
Beekenburg	22,9
„ Noordkant	17

Pest.

Onder dagteekening van 29 September werd gisteren in het *Boletin Comercial* een kabelgram bekend gemaakt, dat op het eiland Trinidad een nieuw geval van pest officieel was vast gesteld.

De *Prins der Nederlanden* is deze haven voorbij gevaren en mocht hier dus vrij binnenkomen.

Welkom.

De Heer E. E. ECKER is gisteren met de *Prins der Nederlanden* in de Kolonie terug gekeerd na met schitterend succes zijn land — en boschbouwkundige studies te Wageningen voltooid te hebben. De Heer ECKER heeft een maand lang onder Dr. VAN HALL op Suriname gewerkt, alvorens zijn reis naar hier voort te zetten.

Sterfte.

Gedurende de maand September zijn in het stadsdistrict gestorven 39 personen, tegen 37 in Augustus.

Onze Oorlogsbooten.

Maandag in den namiddag stoomde het geheele eskader uit. Dat was een mooi gezicht, voor ons, voor Castro om bang van te worden. 't Gold ditmaal slechts manoeuvres. Wanneer zal 't nu eens ernst worden?

De *Gelderland* bleef in de buurt van 't eiland. *Heemskerck* ging in de richting van Bonaire. *Friesland* in de [illegible] van Aruba. Zij keerden heden in onze haven terug.

Stadsreiniging.

Gedurende de laatste achtdagen in 't fiscalaat aangebracht en door middel van petroleum verdeldgd.

91 ratten.
744 muizen.

Verder werden aan de Overzijde uit woningen en koralen 83 karren oude rommel en vuil weggevoerd en verbrand.

Dankbetuiging.

In dank ontvangen het Octobernummer van *Ambition*.

Naar de Bovenwinden.

De *Christiansted* heeft uitgediend. We keeren nu voorloopig weer terug tot een zeilschip. Van de Bovenwindsche eilanden schrijft men ons, dat 16 October a. s. een schoener van hier daarheen zal vertrekken.

Muziek.

Aanstaande Woensdag muziek in het Paviljoen-Wilhelmina, Molenplein Overzijde. Het programma luidt aldus:

1. Le Grand Sully— Pas-Red. J. Fulgeot.
2. Orpheus in der Unterwelt— Ouverture Offenbach.
3. Sangue Carnico— Valse G. Cossetti.
4. Fantasie sur Mefistofele (1e. uitv.) A. Boito.
5. Marche d'Aida— G. Verdi.
6. Fantasie sur Mignon [illegible]
7. Dixie Darlings— Two Step [illegible] F. Wenrich.
8. Tû y Yo— Danza. A. Misan.

Ongelukken.

Zaterdagmorgen was een man in het bovendistrict bezig een dynamietpatroon in orde te brengen, toen de patroon ontplofte en de man de geheele lading in den schouder kreeg. Hevig bloedend werd hij door de wakkere politie van Montagne verbonden, 's nachts door den dokter verder behandeld en verzorgd en den volgenden morgen naar het Hospitaal vervoerd.

* *

Het hevige onweder van Dinsdagmorgen is wel op verschillende plaatsen ingeslagen, maar heeft slechts weinig schade aangericht. Persoonlijke ongelukken kwamen niet voor.

* *

Op Saba werden twee kinderen tijdens een onweer door den bliksem getroffen, het eene doodelijk, het andere gevaarlijk.

* *

Den 9e. September stond de barometer op de Bovenwindsche eilanden zeer laag, de zee hoog en onstuimig. Orkaan werd gevreesd. Vlaggestokken en goten werden binnengehaald, de huizen toegespijkerd. Maar, gelukkig, 's nachts keerde de kalmte terug. 't Gevaar was voorbij.

Castro gevangen!

Ja zeker, 't staat te lezen met heele groote letters in *El Constitucional* van 11 September.

„Castro werd gekluisterd door de liefde van zijn volk. Zijn gevangenis is het groote, ruime, edele hart van het Vaderland."!!!

Het „Vaderland" lijdt bepaald

aan een hartkwaal. Maar, dát staat niet in *El Constitucional.*

Ratten in Caracas.

Van 15 — 22 September werden binnen Caracas 3,226 knaagdieren gevangen. Hoeveel ratten, hoeveel muizen, werd niet afzonderlijk opgegeven. De rattenjacht telt aldaar reeds 70 111 slachtoffers.

Venezuela gaat voort zijn schulden te betalen.

De Minister van Buitenlandsche Zaken heeft aan de verschillende legaties kennis gegeven, dat wederom het geld ter voldoening der schulden ter beschikking der rechthebbenden gereed ligt.

Nederland ontving voor de maand September van de 3% der Nationale Schuld en van de 30% der inkomsten van de Douane te La Guaira en Puerto Cabello te samen B 8.085,17.

Dat is nog altijd de vrucht van de blokkade in 1902.

De tijden zijn slecht voor Venezuela, de Staatsinkomsten moeten zeer gering zijn, daar scheepvaart en handel wegens de quarantaine grootendeels stil liggen.

En toch betaalt Venezuela pront iedere maand zijn schuld. Dit maal, voor September, aan de verschillen de Mogendheden tot een gezamenlijk bedrag van ± 190,000 Bolivares.

Een blokkade schijnt toch nog wel eenige resultaten op te kunnen leveren.

Geld vragen wij niet, maar een vrij onbelemmerd verkeer voor onze schepen, intrekking der vijandige decreten, intrekking der 30% additioneele rechten.

Is dat nu niet te verkrijgen met een blokkade?

Cherchez la femme.

Wij lezen in de *N. Arnh. Ct.*

Van volkomen betrouwbare zijde wordt ons medegedeeld, hoe de ongeluksbrief van Dh. Reus aan „Hou' en Trouw" ter kennis kwam van President Castro.

Aan de Twentsche Bankvereeniging te Amsterdam is iemand werkzaam, gehuwd met eene dame uit Venezuela. De vice-consul van V. verkeerde met de familie op vriendschappelijken voet, en het gevolg daarvan was, dat de ambtenaar der T. B., met toestemming van het bestuur, meermalen werkzaamheden verrichtte voor het consulaat.

Toen het bewuste artikel verscheen, werd dit door de echtgenoote in het Spaansch vertaald, waarop de consul het terstond aan den heer Castro toezond.

Veiligheid der post in Venezuela.

In de New-York Herald van 12 Sept. jl. lezen wij: „Alle brieven gericht aan gezanten worden hun gewoonlijk door hunne regeeringen toegezonden in speciale zakken, die teruggezonden worden met hunne persoonlijke en officieele correspondentie. Deze zakken zijn altijd en overal als onschendbaar beschouwd. Er was dan ook een heele beweging in de diplomatieke wereld, toen eenige maanden geleden de Venezolanen den zak openden, die bestemd was voor den gezant der Vereenigde Staten te Caracas, Mr. W. W. Russell. De verklaring, die toen gegeven werd, was, dat er eene vergissing had plaats gehad; maar dit vond weinig geloof, dewijl ook andere zakken, bestemd voor gezanten waren opengesneden en daarna weer dichtgenaaid met denzelfden draad, die men in de Venezolaansche postkantoren gebruikt.

Als een mailboot van de „Red D" lijn aankomt, is dat eene gebeurtenis gewichtig genoeg, om een heele menigte menschen te doen samenstroomen voor het Postkantoor te La Guaira. De Postdirecteur neemt dan plaats, zoodat hij goed van buiten gezien kan worden en onderzoekt het adres van elken brief in de verschillende bundels. De brieven, die niet bijzonder de aandacht trekken, worden spoedig door de beambten gedistribueerd, terwijl de andere worden ter zijde gelegd, om onderzocht te worden. Brieven, die alleen beleefdheidsbrieven schijnt een zijn, of niet gericht aan verdachte personen, worden gewoonlijk doorgelaten; maar alles wat eenigzins omvangrijk is, staat bloot aan 't gevaar van geopend te worden.

Haast hebben ze hier (in La Guaira) niet met de mails. Vroeger waren er twee passagiers- en posttreinen naar Caracas en dan kwamen gewoonlijk de brieven nog denzelfden dag, dat zij in La Guayra aankwamen, ook in Caracas. Nu is er maar een trein meer, en die vertrekt 's morgens zeer vroeg gewoonlijk reeds vóór de aankomst der mailboot, en nu komen de brieven eerst 's anderdaags in Caracas. Ook al gaan er goederen-treinen in den namiddag, worden toch de mails niet meêgegeven. Als de Red „D" booden staan aangegeven als zullen de vertrekken na aankomst van den posttrein op Maandag-morgen, dan wordt de laatste post te Caracas reeds gesloten zaterdags 's avonds om 8 uur. Dat geeft den Hoofddirecteur alle gelegenheid, om een nauwkeurig onderzoek der brieven in te stellen.

Koloniaal Verslag 1908.

A. Bevolking.

De bevolking der kolonie Curaçao bestond op 1e. Januari 1908 uit 53.065 personen, t. w.:

Curaçao.........	30,853.
Aruba..........	8,555.
Bonaire.........	6,233.
St. Martin.....	3,817.
St. Eustatius.	1,283.
Saba.............	2,294.
Totaal...	53,065.

Op 1e. Januari 1907 telde de bevolking volgens het vorige koloniaal verslag 53.376 zielen of 311 meer dan op 1 Januari 1908.

Volgens de ingekomen opgaven van de wijkmeesters telde de hoofd plaats van het eiland Curaçao op 1e. Januari 1908, 13545 zielen terwijl het getal inwoners van de hoofdplaatsen der overige hierboven genoemde eilanden op dien datum respectievelijk 1675,590, 1225, 1228 en 717 bedroeg.

Bijlage A. van dit verslag geeft een overzicht van de bevolking, de geboorten, sterfgevallen en huwelijken op de verschillende eilanden der kolonie over de jaren 1902—1907, terwijl bijlagen B en C de verdeeling van de bevolking naar de geboorteplaatsen en kerkgenootschappen en naar de bedrijven, beroepen enz. bevatten.

Hetgeen in het verslag van 1903 is medegedeeld omtrent de bij de samenstelling van bijlage C ondervonden moeilijkheden blijft ook voor dit verslag van waarde.

Het aantal gehuwden, weduwnaars en weduwen bedroeg op de bovenstaande eilanden respectievelijk 5167, 2332, 1522, 673, 313 en 680.

Het geboortecijfer beliep in 1907:

	in echt	buiten echt
op Curaçao............	540	565
„ Aruba..............	296	123
„ Bonaire...........	127	92
„ St. Martin........	44	78
„ St. Eustatius...	12	26
„ Saba..............	44	20
Totaal	1063	904,

terwijl bij gevolgd huwelijk respectievelijk 205, 16, 35, 4, 6 en 0 kinderen gewettigd werden.

Twee inschrijvingen van de verklaring, bedoeld in art. 1 no. 3 van de verordening van 1906, P. B. no. 10, regelende vestiging binnen de kolonie in den zin van het Regeeringsreglement, hadden gedurende 1907 op Curaçao plaats.

B. Mededeelingen van algemeenen aard.

§ 1. Rust en orde werden in 1907 niet verstoord.

§ 2. De economische toestand der bevolking is gedurende het jaar 1907 gunstig geweest. De vooruitzichten op een ruimen oogst, die voor 1907 gekoesterd werden, zijn in allen deele verwezenlijkt, zoodat er gedurende het gansche jaar volop voedsel was voor mensch en dier en wat de kleine maïs (sorghum) betreft, was er nog voldoende over in het begin van het jaar 1908. In 1907 was het aantal arbeiders, die van Curaçao en Bonaire naar Venezuela en Columbia vertrokken om daar een middel van bestaan te zoeken, veel kleiner dan in vorige jaren, hetgeen voornamelijk is toe te schrijven aan den verkregen ruimen oogst.

Op St. Martin geeft de katoenbouw, die in 1907 werd uitgebreid, ruime verdiensten aan de bevolking.

De proef van het zenden van 20 St. Martinsche arbeiders naar Suriname door tusschenkomst van de firma D. C. van Romondt. & Co., waarvan in het vorig verslag melding is gemaakt, is mislukt. De arbeiders zijn meerendeels ziek teruggekeerd.

Op St. Eustatius en Saba stelde de Koninklijke West-Indische Maildienst agenten aan om scheepsvolk aan te werven voor de vrachtbooten dier Maatschappij, varende tusschen Suriname en New-York. Op Saba hebben zich 40 personen bereid verklaard om in dienst der Maatschappij te treden.

§ 3. De gezondheidstoestand der bevolking op het eiland Curaçao was gedurende het jaar 1907 gunstig te noemen. Voor verdere mededeelingen wordt verwezen naar bijlage F.

De gezondheidstoestand op de eilanden Aruba, St. Martin, St. Eustatius en Saba was over het algemeen gunstig te noemen gedurende 1907. Op Bonaire was die toestand in de laatste maanden van het jaar niet gunstig. Gevallen van mazelen en febris typhoidea deden zich gedurende dien tijd voor.

Op Aruba kwam een geval van febris typhoidea met doodelijken afloop voor.

In Februari werden op een der phosphaatschepen in de St. Nicolaas-baai op Aruba twee gevallen van pokken geconstateerd. Onmiddelijk werden tegen het vaartuig strenge quarantaine maatregelen genomen waardoor uitbreiding dier ziekte voorkomen werd. Beide lijders herstelden.

Op Saba deden zich in de eerste maanden van het jaar enkele gevallen van typhus abdominalis voor, waarvan een met doodelijken afloop.

§ 5. Op Aruba zijn op de domein-, huur- en particuliere gronden, volgens de opneming van de Commissie, die belast was met de volkstelling, 110 putten. (Het in het vorig verslag vermelde aantal van 54 wordt hierdoor verbeterd). Eenige dezer putten zijn in 1907 gegraven, waarvan een te Sta Cruz

Met deze 110 putten wordt bedoeld bruikbaar drinkwater gevende putten. Gewoon zout water geven de putten zijn er vooral in de Oranjestad zeer vele.

Verder wordt ten aanzien van de watervoorziening op Aruba alsmede op Bonaire en St. Martin verwezen naar hetgeen in het vorig verslag is gemeld.

Op St. Eustatius werd op een ruim 51 M. diepen put, bekend als „Taylor's well", een windmolen met pomp geplaatst. Bij dezen put wordt een reservoir aangebracht. Het aantal Gouvernements-putten (zes) bleef hetzelfde; dat der regenbakken steeg door aankoop van domein, tot 14. In het totaal der bakken op 't eiland kwam geen verandering.

De watervoorziening op Saba heeft plaats door middel van regenbakken en bij de meeste woonhuizen gebouwd. Het aantal daarvan bedraagt 204 met een gemiddelden inhoud van 10 000 Liter, ze zijn verspreid over al de bewoonde plaatsen van het eiland.

Het bestuur bezit twee regenbakken op de hoofdplaats, die onder het getal van 204 begrepen zijn.

Eerst als de regenbakken leeg zijn, wordt de toevlucht genomen tot de verschillende bronnen aan het strand, waarvan het water vrij goed bruikbaar is. Een der voornaamste is die aan de Fortbaai, waarvan in tijden van droogte door de bevolking van Bottem en St. John ruim gebruik wordt gemaakt. Bij dezen bron is een vergaderbak aangelegd om het water op te vangen.

De zoetwaterput aan de Wellbaai, waaruit de bewoners van Mary Point en Middle Island zich in tijden van gebrek van water voorzien, werd in 1907 schoongemaakt en van een ringmuur voorzien.

§ 6. Als vervolg op hetgeen in het vorig verslag is medegedeeld betreffende de aan den jongeling E. E. Ecker toegekende studiebeurs ad f 500 's jaars voor het volgen van lessen aan 's Rijkslandbouwschool te Wageningen in het belang der cultures van de kolonie, kan worden vermeld, dat de met zijn vader aangegane overeenkomst wederom met een jaar is verlengd, ten einde hem in staat te stellen om ook de Indische vervolg-klasse aan de genoemde school gedurende den cursus 1907—1903 te volgen.

§ 7. De onderstand, die krachtens art 28 der wet van 8 Augustus 1862 (*Staatsblad* no. 156) aan hulpbehoevende vrijgemaakten werd toegekend, bedroeg in 1907 op Curaçao f 879,40, op Aruba f 65,70, op Bonaire f 238,50, op St. Martin f 504.86, op St. Eustatius f 546.72 en op Saba f 288.

Aan behoeftige personen, die door ouderdom of lichaamsgebreken niet in staat waren om in eigen onderhoud te voorzien en daarbij geheel onverzorgd waren, werden de volgende uitkeeringen gedaan als: op Curaçao f 15, op Aruba f 48, op Bonaire f 27.25, op St. Martin f 12, op St. Eustatius f 46.50 en op Saba f 32.

§ 8. In aansluiting met hetgeen in § 9 van het vorig verslag is gemeld, kan thans medegedeeld worden, dat het opmetingswerk van het domein op Curaçao bij het einde van Maart 1908 gereed was tot en met het 4de district, terwijl van het 5e district opgemeten waren de savanen „Bewesten Dokterstuin" en „Abau Barber". Naar schatting is ongeveer het ⅘ gedeelte van dat district opgemeten. Het werk ondergING eenige vertraging, voortspruitende eenerzijds uit een korte ongesteldheid van den opnemer, anderzijds door moeilijkheden ondervonden bij het vaststellen van sommige grenzen, waaromtrent de bestaande veelal zeer oude koopbrieven geen afdoende zekerheid gaven.

De opneming en het in kaart brengen van het domein op Aruba was einde Maart 1908 voor meer dan de helft klaar. Het opmeten van het overige gedeelte zal sneller vorderen, aangezien daarop niet zooveel huurgronden voorkomen als op het reeds opgenomene.

Het vooruitzicht bestaat dat daarna spoedig een aanvang zal kunnen worden gemaakt met het opmeten op Bonaire.

§ 9. De Groep Nederlandsche Antillen van het Algemeen Nederlandsch Verbond telde op 1 Januari 1908 op Curaçao 179, op Aruba 36, op Bonaire 19, op St. Martin 14, op St. Eustatius 9 en op Saba 3 leden. Het aantal beschermende leden bedroeg in de geheele kolonie drie. Het door het Koloniaal Bestuur aan de vereeniging in 1907 verleende subsidie werd voor hetzelfde als het in het vorig verslag vermelde doel besteed.

De werken van de op Aruba, Bonaire en St. Eustatius met den steun van het Algemeen Nederlandsch Verbond opgerichte openbare bibliotheken werden in 1903 door schenkingen met verschillende exemplaren vermeerderd.

De bibliotheek op Bonaire ging met die van Aruba een ruiling van 85 werken aan.

§ 10. Ook in 1907 werd de Gouvernements-instelling, bekend als Permanente Tentoonstelling tevens koloniaal en schoolmuseum, door schenking met verschillende artikelen verrijkt, waarvan bijzondere vermelding verdient eene fraaie collectie monsters van in de kolonie gevlochten hoeden, grove zoowel als fijne kwaliteit, waarvoor een afzonderlijke kast is ingericht; verder de collectie monsters van touwwerk, geslagen van pitavezel in de werkplaatsen der „Coöperatieve Vereeniging Nijverheid" op Curaçao en eene collectie monsters van Alpargatas en sandalen, benevens een pak sigaretten, eveneens door voormelde Vereeniging vervaardigd.

Evenals in 1906 werd in 1907 bij het onderwijs van dit museum het haaldelijk gebruik gemaakt ten behoeve van verschillende scholen.

De belangstelling in deze inrichting neemt gaandeweg toe. Het aantal bezoekers, dat 48 bedroeg in 1906, is in het afgeloopen jaar meer dan verdrievoudigd en geklommen tot 162.

§ 11. Tengevolge van een onbeduidenden storm in de maand November is de op Aruba tehuis behoorende bark *Los Hermanos*, dicht bij de kust van het eiland omgeslagen en gezonken. Een passagier verloor daarbij het leven.

Op de rede van Kralendijk op Bonaire strandden tengevolge van een hevigen Zuidwestenwind in de maand November twee vaartuigen. Beiden werden zwaar beschadigd. Na ondergane reparatie werden zij weder in de vaart gebracht. Persoonlijke ongelukken vielen daarbij niet voor.

§ 12. De hieronder vermelde vreemde oorlogschepen bezochten de haven van Curaçao:

van 14 — 21 Juli de Italiaansche kruiser *Fieramosca*, komende van Sta. Martha (Columbia);

van 9 — 12 Augustus de Noorweegsche kruiser *Harold Haarfagre*, komende van Carthagena (Columbia);

van 14 September—3 October de Italiaansche kruiser *Etruria*, komende van Barahona (St. Domingo);

van 25 — 26 October dezelfde kruiser, komende van Pto. Cabello;

van 22 —26 Januari 1908 de Deensche kruiser *Ingolf*, komende van Martinique; en

van 29 Februari—5 Maart 1909 de Duitsche kruiser *Bremen*, komende van Trinidad.

§ 13. De reede van Kralendijk op Bonaire werd in den loop van het jaar evenals Aruba om de 14 dagen door het interkoloniaal stoomschip *Christiansted* aangedaan en verder door twee stoomschepen van den Koninklijken West-Indischen Maildienst en een stoomschip van de Hamburg Amerika-lijn, ter inlading van dividivi; terwijl St. Martin, evenals St. Eustatius en Saba, eenmaal in de vier weken door de *Christiansted* werd aangedaan en ook door de stoomschepen van de Quebec lijn.

No. 1291

en niet 1300 is het voorgaande nummer van dit Blad, per vergissing verkeerd genummerd.

Drukker:
ALFREDO F. SINTIAGO